

DAGENS FRÅGOR

Seger i olust- Den parlamentariska grötlunken — därmed intet ont sagt **stämmning.** varken om riksdagen eller om Medevi — avbröts på ett ovanligt sätt av debatten kring den nya investeringsavgiften och den nya bilaccisen. Med en anmärkningsvärd intensitet avhandlades såväl inom som utom riksdagen dessa oväntade pålagor, vilka finansministern lät tillkännagiva i radion söndagen den 16 januari kl. 19. Först dagen därpå hugnades riksdagen, som dock alltjämt åtminstone formellt är ensam beslutande i fråga om den ekonomiska lagstiftningen här i landet, med motsvarande meddelande, ett förfaringsätt inför vilket våra vördade grundlagsfäder förmodligen skulle ställt sig helt främmande.

Så följde de dramatiska — mången vill hellre säga de spexartade — händelserna i bevillningsutskottet. Två bondeförbundare ändrade sin röstning från den ena dagen till den andra, varigenom regeringskoalitionen omsider erhöll majoritet i utskottet.

Detta changemang föranledde mycken uppmärksamhet. Uppriktigt sagt ha vi en smula svårt att förstå denna uppståndelse. Dylika plötsliga frontförändringar från den mindre koalitionspartnerns sida ha ju förekommit allt emellanåt de senare åren. Upptakten gavs av bondeförbundets dåvarande gruppleddare i första kammaren, då han yttrade de sedermera ryktbara orden: »Herr talman. Jag har i förevarande fråga icke ändrat ståndpunkt. Jag har endast ändrat mitt votum.»

Denna form för politisk verksamhet har sedermera omvandlats nästan till en maxim för bondeförbundets åtgöranden i viktiga sammanhang. Varför då så högröstat klandra de båda mindre bröderna i bevillningsutskottet? I grund och botten följde de ju endast ett redan givet, högt föredöme.

Kammardebatterna präglades av livlighet och omväxling. Tämlichen allmänt var man ense om att det samhällsekonomiska läget i ögonblicket företer vissa spänningsmoment. Inflationen står på lur bakom hörnet, skulle man kunna säga. Däremot gingo meningarna starkt isär på två betydelsefulla punkter, nämligen: 1. Från vilken sektor av samhällsekonomin hotar den allvarligaste faran? 2. Vilket medel är det mest ändamålsenliga, när det gäller att komma till rätta med dessa risker?

Finansministern hade redan i propositionen fixerat sin ståndpunkt sålunda: Riskerna komma från en överdriven investeringsverksamhet, dock icke inom den offentliga sektorn — stat och kommun — utan inom den privata sektorn. Botemedlet heter investeringsavgift och bilaccis.

Oppositionen ville inte nedvärdera dessa risker men menade, att den väsentliga faran emanerar från helt annat håll, nämligen från konsumtionssidan. Den faran kommer man inte åt genom någon investeringsavgift utan endast genom en ny politik i kreditåtstramningens och den rörliga räntans tecken.

Utifrån dessa allmänna utgångspunkter kämpades den mycket långa debatten, som slöt först fram på småtimmarna. Att koalitionen skulle brista i detta sammanhang var där ingen, som räknade med. Voteringssiffrorna blevo omkring de väntade. Däremot var det inte svårt att konstatera den olust djupt in i regeringslägret, som både debatten och besluten alstrade. Man röstade enligt order men utan verklig övertygelse. Kommentarer, framför allt i bondeförbundspressen efter debatten, voro också i hög grad dämpade och avspeglade sannerligen ingen beslutsamhetens friska hy efter den vunna viktorian, snarare en gnagande oro inför vad framtiden kan bära i sitt sköte, samhällsekonomiskt som politiskt.

Oppositionen hävdade, som sagt, den uppfattningen, att det är från konsumtionssidan, som faran främst hotar. Man erinrade om statsverkspropositionens påpekande att redan i fjol en särskilt kraftig ökning av allmänhetens konsumtion gjorde sig förnimbar. Den privata konsumtionen steg sålunda under 1954 med ca 1 000 miljoner kronor. För i år räknar man i finansplanen med en ytterligare ökning med en halv miljard. Denna kalkyl är dock uppgjord under den förutsättningen, att lönenivån skall förbli oförändrad. Men är ett dylikt resonemang realistiskt? Är där någon, som tror, att lönenivån i år kommer att ligga oförändrad? De avtal, som i skrivande stund gjorts upp, stipulera ju i allmänhet ca 3 procents löneökning. Denna siffra har dock blott ett på det hela taget teoretiskt intresse. På grund av löneglidningen blir den reella löneökningen av annan storlek. För övrigt har man ju sett löneökningar på upp till 13 procent. Vi syfta på det nya stuvareavtalet, som dock kanske får betraktas som en historia för sig. Så tillkomma de förestående uppgörelserna för statstjänstemännen. Av allmänt kända skäl måste man för dessa grupper räkna med löneökningar, som ligga över 3 procents nivå.

Den i årets finansplan nämnda siffran på en halv miljards ökning i den privata konsumtionen kommer med fullkomlig visshet att justeras uppåt. Att finansministern själv i grund och botten hyser samma åsikt och räknar med samma utveckling framgick för övrigt ganska klart av hans uttalanden på Nationalekonomiska föreningen i början av februari.

Och — frågade man från högerhåll under kammardebatterna — var det icke liknande tankegångar, som han gav uttryck åt i sitt tal i Göteborg strax före det frågan skulle avgöras i riksdagen? I ett samhälle med full sysselsättning är arbetsmarknaden en avgörande faktor i konjunkturutvecklingen, sade han. Den fulla sysselsättningen stärker löntagarnas ställning och försvagar motpartens. Knappheten på arbetskraft skapar en naturlig tendens till löneökning, tillade han. »Starka löntagarorganisationer ha därför i sin makt att öka löntagarnas inkomster så mycket, att den därigenom ökade efterfrågan går över ramen för samhällets samlade resurser.» Och det är nog så riktigt sagt.

Så lämnade finansministern en redogörelse för de åtgärder, som regeringen hittills vidtagit, däribland investeringsavgiften. Han tillade: »Allt detta utövar säkert ett tryck nedåt på konjunkturen». »Men», sade han, »inte naggas den fulla sysselsättningen i kanten och inte kastas rollerna om på arbetsmarknaden.»

Emellertid, om det förhåller sig så, att den väsentliga pressen på penningvärdet kan väntas från konsumtionssidan, varför väljer man då för-

Dagens frågor

svarsmedel, som i huvudsak taga sikte på investeringssidan, ja, inte bara det, utan direkt måste driva över pengar till denna stigande konsumtion, som i ögonblicket ter sig så föga önskvärd?

Den frågan ställdes gång på gång från oppositionshåll, dock utan att något egentligt svar erhöles. Högertalarna för sin del sammanfattade ungefär sålunda sin kritik av påståendena att investeringsavgiften skulle vara ett tjänligt medel i den stabiliseringspolitik, som nu rådande läge nödvändiggör: Investeringsavgiften är osmidig och kan inte varieras efter lägets kortsiktiga förändringar. Den drabbar slumpartat. Sparandet befordras icke genom investeringsavgiften. I stället leder den genom sina följdverkningar till rikligare penningtillgång och stegrad konsumtion. Generellt verkande, kreditätstramande åtgärder, däribland en rörlig ränta, är det program högern konsekvent drivit och det håller partiet fast vid.

Hur länge skall investeringsavgiften vara? Propositionen och riksdagsbeslutet avser formellt endast år 1955. På goda grunder och vis av tidigare smärtsamma erfarenheter ställde sig mången ganska skeptisk. Oron synes ha gjort sig gällande även inom bevillningsutskottet. Någon annan förklaring kan näppeligen finnas till följande utskottets eget uttalande: »Utskottet får erinra om att bestämmelser av nu ifrågavarande slag bör — om de skall ha avsedd effekt — vara klart tidsbegränsade, och den omedelbara effekten blir starkare ju kortare tid bestämmelserna avses skola gälla. Propositionens förslag innebär att avgift endast skall uttagas under ett år.» Under debatten ville finansministern liksom inte riktigt kännas vid denna deklARATION. Han sade: »Hur vi skall göra nu vill jag inte göra något uttalande om.» Klarhet på denna väsentliga punkt skapades alltså icke.

Det kan ha sitt intresse att observera den irritation, som i följd härav uppstått i bondeförbundspressen. »Det verkar som herr Sköld inte vill ut med språket», heter det i en ledande bondeförbundstidning. »Det är svårt att förstå finansministerns hämningar på den punkten», tillägges det. Hur skall denna irritation tolkas? Är innebörden möjligen den, att det gick att hålla ihop koalitionen kring investeringsavgiften den här gången, men en gång till lyckas det inte?

Därest avgiften skall permanentas, måste frågan komma upp till höstrikdagen. Det kan hända, att bondeförbundet då får sin besökelse stund. Partiledaren herr Hedlund gjorde nämligen under investeringsdebatten den 9 februari en hel del uttalanden och påståenden om nödvändigheten att begränsa avgiftens varaktighet till ett år, som han säkert kommer att påminnas om.

Säkrare centerkurs i Italien. I slutet av februari månad har den kristligt-demokratiska märkesmannen Mario Scelba varit italiensk regeringschef under ett år. Trots svårigheten att sammanhålla en parlamentarisk koalition av fyra partier: kristliga demokrater, liberaler, högersocialister och republikaner, vilken sistnämnda fraktion till följd av sin numeriska ringhet icke fått några ministerportföljer, har Scelba med endast cirka 30 rösters majoritet i deputeradekammaren överlevt flera påfrestande förtroendevota. Före nyåret genomdrev han sålunda ratifi-

ceringen av Parisfördragen men då utan annan opposition än från det röda blocket, bestående av Togliattis kommunister och dennes medlöpare, Nennis vänstersocialister. Tidigare hade Scelba haft fördel av att monarkistpartiet, som jämte nyfascisterna hålla till på motsatta andra flygeln, rämnat i tvenne hälfter, av vilka den ena under Neapels borgmästare, storredaren och mångmiljonären Achille Lauro, med sitt tjog mandatärer förstärkt Scelbas knappa flertal. Från sin exil i Portugal har också exkonung Umberto III manat sina monarkister att medverka vid Europarméns och dess senaste ersättning, Västunionens, tillkomst. Då Lauros rival Covello med sina norditalienska meningsfränder i förstone icke hörsammade denna paroll, måste Lauro markera sin motsättning genom att stödja Scelba. Det gjorde han så mycket hellre som denne sicilianare åtnjöt syditalienaren Lauros spontana sympati, ett bevis bland många hur stark regionalpatriotismen alltjämt frodas i nutidens Italien, vilket mänskligt är mera tilltalande än de utåt merendels osynliga band av materiell innebörd, som i andra demokratier ibland på förbluffande sätt kunna förena personer ur skilda parlamentariska partier.

Horoskopet för Scelba var eljest vid denna tid i fjol föga hoppgivande. Efter det olyckliga valet den 7 juni 1953, vilket berövade de kristliga demokraterna deras femåriga flertal på Montecitorio, lyckades ej ens de Gasperi, Italiens styresman sedan 1946, att återuppliva den ovannämnda koalitionen, som också varit hans parlamentariska underlag. De Gasperis försök samt efter honom Pellas och Fanfanis att regera ensam med kristliga demokrater — »un governo monocoloro», som det heter på vokalik italienska — strandade, varvid Pellas och Fanfanis fall vållades av misshälligheter inom det egna partiet, som genom sin mångsidiga sociala sammansättning, med bekännelsen till katolska tron som ideologiskt fundament, i sig självt är en svårbemästrad koalition. På en partikonferens i Neapel i fjol våras förmådde likväl de Gasperi att med sin stora auktoritet inom det heterogena partiet återställa dess enighet om ej inåt, så dock i en utåt fast front, varefter han, utarbetad och sjuklig, överlämnade ledarskapets dagliga mödor åt partisekreteraren Fanfani. Han har energiskt fortsatt i de Gasperis anda, så att vid dennes frånfälle i höstas Scelba nu icke hotas av frondörer inom Democrazia Christiana — så länge Fanfani ej önskar göra honom ställningen stridig! Det påstås att Scelba längre fram i maj eventuellt blir president Einaudis efterträdare i Quirinalen och att Fanfani övertar hans post som regeringschef.

När det röda blocket icke kunde komma åt Scelba med sitt sabotage, på Moskvas order, av de västeuropeiska traktaterna, och då Moskva med traditionell cynisk ringaktning för sina utländska kreaturs kadaverdisciplin på förhand desavuerade Togliattis planerade angrepp i höstas på Triestekompromissen med Tito genom att Vyshinski i FN:s säkerhetsråd, tvärt emot tidigare taktik, konciliant samtyckte till denna uppgörelse, erbjöd den s. k. Montesiskandalen under sommaren och hösten ett tillfälle att kompromettera icke blott ministären Scelba utan hela den italienska bourgeoisien. Icke minst genom borgerliga sensationstidningar och deras rafflande rubriker tog allmänheten både inom och utom Italien ett visst intryck av denna kampanj, som just åsyftade en defaitistisk förtroendekris mot regimen. Men de falska puritanerna drabbades av ett dråpslag,

då före jul en av deras värsta moraliska vrålapor vid rättegången, jur. professorn och advokaten Sotgiu, plötsligt avslöjades som stamkund, jämte sin maka, hos en hemlig bordell i Rom med diverse sexuella perversiteter som specialitet. Sagde Sotgiu var även förmögen godsägare på Sardinien och införlivad i den krets av intellektuella salongsbolsjevikerna och ämbetsjägare, vars umgänge den akademiskt bildade Togliatti med sitt alltigenom komfortabla levnadssätt såges föredra framför »kamerater» med proletär härstamning och miljö.

Härmed har den ännu dunkla Montesi-affären åtminstone avpolitiserats och regeringen skilts från ärendet, sedan utrikesminister Piccioni i höstas ansåg sig böra avgå, därför att en son en tid suttit anhållen hos polisen som inblandad i det sannolika mordet på den mystiska unga romarinnan Montesi. Han efterföljdes av med. professor Martino från Salerno, liberal liksom en föregångare i Palazzo Chigi framlidne greve Carlo Sforza, och anses hittills ha skött sig skickligt.

Nu blev det Scelbas tur att ta till offensiven mot kommunisterna. Ingen kunde vara mera kompetent härför än han, vilken som mångårig inrikesminister hos de Gasperi organiserat den utmärkta, välbeväpnade och motoriserade statspolis, som garanterar ordning och lugn i alla större italienska städer — men heller ingenting därutöver! Tillsammans med karabinjärerna, det italienska gendarmeriet, har Scelbas polis inlagt stor förtjänst genom att månad efter månad uppaga och lägga beslag på hemliga kommunistdepåer av vapen från partisankriget i sådan riklighet, att de röda kunnat sätta upp många regementen om signal givits om öppen revolt. Regeringen Scelba beslöt att längs hela linjen stoppa den infiltration av kommunisterna som flerstädes hade paralyserat Italiens kommunala administration. Som bekant är italienska kommunistpartiet det bäst organiserade och finansiellt mest effektiva av Moskvas filialer hitom järnridån. Den som partiledare briljant begåvade Togliatti har förstått att skapa en flora av allehanda obeslöjade eller maskerade föreningar för husmödrar, ungdom, barn osv., som dirigeras av kommunister för partiets syften. Pengar skaffas mindre från de cirka 2,5 miljoner medlemmarna, som fastmera från den korrupktion, vilken av ålder i Italien vidlådit all politik och som synes lika bottenlös som Pontinska träskan.

På senare tid har det tillgått så att det gamla systemet att utarrendera uppbörderna av kommunala taxor och skatter åt enskilda företag av de kommunistiska maktägarna i kommunerna missbrukats genom att dylik koncession endast givits mot »frivilliga gåvor» som överförts till den kommunistiska partikassan. Ett riksomfattande bolag har bildats för att sköta dessa affärer, varvid det visat sig, att även förtroendemän från borgerliga partier icke försmått att profitera på denna metod. Härigenom ha de råkat i kommunisternas klor, varigenom ofta en minoritet av de röda kan behärska en kommunalförsamling, vilket i sin tur förklarar en så oerhörd skandal som att från valet den 7 juni 1953 ca 1,3—1,5 miljoner röstsedlar kasserats, därför att de buro röda märken av de kvinnliga väljarnas läppstift. Appellationsdomstolen har prövat frågan, men då de kommunala valkommittéerna avgöra giltigheten och kommunisterna genom allsköns hot tvingat de borgerliga kollegerna att kassera dem, fanns

ingenting att göra, ehuru det uppges, att därest blott en mindre del av dessa kasserade röstsedlar godtagits, de kristliga demokraterna skulle ha vunnit en ännu större seger än den 18 april 1948. Korrumperade av fascismens hänsynslösa partivälde ha många borgerliga i Italien kalkylerat med att även de röda en vacker dag kunde ta makten i staten, och det har därför förekommit, att t. o. m. industriidkare genom regelbundna understöd åt kommunisterna velat »försäkra» sig mot framtida risker.

Nu satte regeringen igång en räfst med särskilt denna skatteförpaktning sedan försvinnningen blottats hos ett av de största företagen. Hundratals kommunistiska kommunala borgmästare m. fl. stå till polisens förfogande och massätal äro att vänta. Regeringen har dock icke legalt förbjudit kommunistpartiet men söker nu komma åt dess monopol på arbetsförmedlingen genom den röda landsorganisationens lokalavdelningar, inom statsförvaltningen omlacera alltför prononcerat kommunistiska tjänstemän och efterse i vad mån de många kooperativa bostadsföretagen med statsunderstöd icke gjort sig skyldiga till underslev till förmån för partikassans kreditkonto.

Fastän denna samhällshygieniska procedur ännu är långtifrån avslutad, kunna dess välgörande verkningar redan skönjas. De röda fackföreningarna förlorade många platser till de kristliga och socialdemokratiska fackorganisationerna vid valen på nyåret till företagsnämnder, och stämningen vid en partikonferens, som Togliatti höll i januari i Rom, skildras som mycket deprimerad. De djupa leden synas missnöjda med Togliattis försiktiga »folkfrontpolitik» och enskilda leverne, bl. a. i sällskap med sådana kumpaner som Sotgiu, och på konferensen cirkulerade en hemlig protestadress av sådant innehåll. Inför publiken höll man dock god min, och intet klander riktades mot Togliatti, som fortfarande tycks vara Moskvas politruk. Det är dock betecknande att den person, Pietro Secchi, vilken var hans närmaste man inom partiledningen, men tillika utpekades som det dolda missnöjets organisatör, omedelbart efter kongressen skickades som partiets distriktschef för Lombardiet med säte i Milano och därmed miste sin position i partistyrelsen. Denna uppseendeväckande åtgärd lär motiveras med att då Pius XII utsett en av sina vice statssekreterare, Monsignore Mottini, till ärkebiskop i Milano efter framlidne kardinal Schuster för att främja kyrkans sociala uppgifter i Norditalien, Secchia behövdes på denna plats. Det är dock tämligen tydligt, att då Togliatti icke kan tillgripa samma probata medel att likvidera en obekvämlig medtävlare som traditionellt brukas i Moskva, en deportation med degradering får användas som surrogat.

FRICK & FRICK

AKTIEBOLAG

MALMÖ

Försäkringar

ORSIA SÅGAR

ORSA KÄTTING

En oskiljaktig »duo» då det gäller kvalitet!

Vårt tillverkningsprogram täcker alla tänkbara behov

SÅGAR OCH KÄTTING ATT LITA PÅ!

JÄRNBIRGER AB

ORSA · TEL. 409 00 VÄXEL